

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
NAZİRLƏR KABİNETİ**

QƏRAR

№ 242

6 noyabr 1995-ci il, Bakı şəhəri

**Ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin fəaliyyəti ilə bağlı Əsasnamələrin təsdiq edilməsi
haqqında**

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

QƏRARA ALIR:

Azərbaycan Respublikasının Təhsil Qanununa uyğun olaraq, ali və orta ixtisas məktəblərinin fəaliyyəti ilə bağlı Təhsil Nazirliyi tərəfindən təqdim olunan Əsasnamələr təsdiq edilsin (əlavə 1-8).

Baş nazir:

F.Quliyev

Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin 1995-ci il 6 noyabr
tarixli 242 nömrəli qərarı ilə
təsdiq edilmişdir
1 №-li Əlavə

**Ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin təşkili
və planlaşdırılması haqqında
ƏSASNAMƏ**

1. Ümumi müddəalar

1.1 Bu əsasnamə ali məktəblərdə elmi-tədqiqat, təcrübə-texnoloji və layihə konstruktor işlərinin (bundan sonra elmi-tədqiqat işləri) planlaşdırma, maliyyələşdirmə qaydalarını və ali məktəblərdə elmi hissələrin, elmi-tədqiqat institutlarının (ETİ) və mərkəzlərinin (ETM), texnoloji-konstruktor və layihə-texnoloji bürolarının (TKB və LTB), dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən elmi-tədqiqat laboratoriyalarının (ETL) və sahə elmi-tədqiqat laboratoriyalarının (sahə laboratoriyaları), hesablama mərkəzlərinin, rəsədxanaların, təcrübə stansiyalarının, muzeylərin, elmi kitabxanaların və s. (bundan sonra elmi təşkilatlar) elmi-istehsalat fəaliyyətinin təşkilini müəyyən edir.

1.2. Ali məktəblərin elmi təşkilatlarının əsas vəzifələri:

- milli iqtisadiyyatın inkişafında ali məktəbin elmi potensialından səmərəli istifadə edilməsi;
- fundamental və axtarış tədqiqatlarının üstün istiqamətlərinin inkişaf etdirilməsi və yeni texnika, texnologiya və materialların yaradılması;
- yüksək ixtisaslı elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması, iqtisadiyyatın, sənayenin və digər təsərrüfat sahələrinin mütəxəssislərinin ixtisaslarının artırılmasının təmin edilməsi;
- elmi nəticələrin istehsalatda istifadə olunmasının genişləndirilməsi məqsədilə milli iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri ilə elmi-texniki əməkdaşlığın perspektiv formalarının inkişaf etdirilməsi;
- tələbələrin elmi-tədqiqat işlərinə geniş cəlb olunması;
- mütəxəssislərin hazırlıq səviyyəsinin artırılması məqsədilə elmi tədqiqatların nəticələrinin tədris prosesinə tətbiq edilməsi;
- ali məktəbin xarici ölkələrlə elmi-texniki əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi;
- ali məktəbdə yeni təcrübə-istehsalat bazasının yaradılması.

1.3. Elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirildikdə ali məktəblər öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Milli Məclisin qərarlarını, Nazirlər Kabinetinin qərar, sərəncam və göstərişlərini, Respublika Dövlət Elm və Texnika Komitəsinin, ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin qərar, əmr və sərəncamlarını və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

1.4. Ali məktəblərin rektorları aparılan elmi-tədqiqat işlərinin elmi səviyyəsinə və səmərəliliyinə, onların maliyyə və dövlət intizamına riayət edilməsinə cavabdehdir.

1.5. Elmi-tədqiqatların maliyyələşdirilməsi və elmi-istehsalat fəaliyyəti aşağıdakı mənbələr hesabına aparılır:

- ali məktəbin tabe olduğu nazirlik (idarə) tərəfindən fundamental və axtarış elmi-tədqiqatların aparılmasına dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait;
- təsərrüfat müqavilələri əsasında aparılan elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərindən alınan vəsait;
- ali məktəbin elmi-texniki və sosial inkişaf fondlarından ayrılan vəsait.

1.6. Ali məktəblər, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının elmi təşkilatları, başqa ali məktəblər, sahə nazirliklərinin müəssisə, təşkilat və idarələri ilə müxtəlif təşkilati formalarda, o cümlədən sahələrarası komplekslər, müvəqqəti yaradıcı kollektivlər, tədris-elmi istehsal komplekslərində müqavilələr əsasında birgə tədqiqatlar aparırlar. Elm və texnikanın tərəqqisi və mütəxəssislərin hazırlanmasının keyfiyyətinin artırılması məqsədilə ali məktəblərdə elmi-tədqiqat, layihə-konstruktor və elmi-texnoloji işlər (bundan sonra elmi-texniki işlər) aparılır.

2. Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən elmi-tədqiqat işləri

2.1. Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən elmi-tədqiqat işləri aşağıdakılardır:

- təbiət, humanitar, ictimai və texniki elmlərin fundamental problemləri;
- Azərbaycan Respublikası elmi-texniki tərəqqisinin kompleks proqramı;
- yeni texnika və texnologiya yaradılması üçün sahələrarası elmi və elmi-texniki dövlət əhəmiyyətli proqramlar;
- ali məktəblərdə elmi şuranın qərarı ilə təşəbbüslü fundamental və axtarış elmi tədqiqatları.

2.2. Ali məktəblərdə yerinə yetirilən fundamental tədqiqatlar aşağıdakı mənbələr hesabına maliyyələşdirilir:

- dövlət elmi-texniki proqram tapşırıqlarının yerinə yetirilməsi üçün müəyyən edilmiş qaydada dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər;
- tabeliyində olan ali məktəblər arasında müsabiqə əsasında proqramların, layihələrin, mövzuların maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər;
- axtarış və yeni elmi istiqamətlərə ayrılan tədqiqatların maliyyələşdirilməsi üçün ali məktəblərin elmi-texniki və sosial inkişaf fondundan ayrılan vəsaitlər;
- sifarişçilərlə müqavilələr əsasında alınan vəsaitlər;
- professor-müəllim heyətinin fərdi iş planları üzrə əsas iş vaxtı müddətində aparılan elmi-tədqiqatlar üçün ali məktəbə ayrılan vəsaitlər.

Bu elmi-tədqiqatlardan alınan nəticələr elmi hesabat və ya monoqrafiya şəklində hazırlanır və attestasiya, müsabiqə yolu ilə vəzifələrin tutulmasında, professor-müəllim heyətinin fəaliyyətinin qiymətləndirilməsində nəzərə alınır.

2.3. Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə yaradılmış ETİ və ETL dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilir. Onların mövzuları müəyyən olunmuş qaydada Dövlət Elm və Texnika Komitəsi (DETK) tərəfindən təsdiq edilir.

Mühüm tədqiqatlar və dövlət əhəmiyyətli proqramlar çərçivəsində aparılan tədqiqatları sürətləndirmək məqsədilə maliyyələşdirmə üçün nazirliklər dövlət büdcəsindən ayrılan vəsaitlər hesabına ehtiyat fondu yarada bilərlər.

2.4. Dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına fundamental tədqiqatların maliyyələşdirilməsi müsabiqə yolu ilə həyata keçirilir. Müsabiqələrin keçirilmə şərtləri nazirliklər, idarələr tərəfindən müəyyən edilir.

Müsabiqəyə təqdim edilmiş layihələrin, proqramların və mövzuların qiymətləndirilməsi üçün ali məktəblərin, Elmlər Akademiyasının, sahə elmi təşkilatlarının aparıcı alimlərindən və mütəxəssislərindən ibarət ekspert şuraları nazirliklər tərəfindən yaradılır.

2.5. Ali məktəblərin elmi təşkilatlarının smeta xərclərindən hər bir mövzu ayrılıqda nəzərə alınır. Hər elmi-tədqiqat işinin smeta dəyəri, maliyyələşdirilmə qaydasından asılı olmayaraq, texniki-iqtisadi hesablamalar əsasında, xərclər maddələri üzrə gəlirin daxil edilməməsi şərti ilə təyin edilir.

Qəbul olunmuş (yerinə yetirilmiş) elmi-tədqiqat işləri təsdiq edilmiş smeta dəyəri ilə elmi-texniki məhsulun həcminə daxil (realizə) edilir.

İl ərzində smeta üzrə qənaət edilmiş büdcə vəsaitləri elmi təşkilatın sərəncamında qalır və əmək haqqı fondundan qalan qənaət maddi həvəsləndirmə fonduna, qalan maddələrdən edilən qənaət isə elmi-texniki və sisoal-inkişaf fonduna yönəldilir.

3. Təsərrüfat hesablı elmi-tədqiqat işləri

3.1. Elm və elm-istehsalat birlikləri, müəssisələri və təşkilatları ilə ali məktəbin elmi təşkilatları təsərrüfat hesablı müqavilələr əsasında təsərrüfatın müxtəlif sahələrinin inkişafı məqsədilə fundamental, axtarış və tətbiqi elmi-tədqiqatlar, təcrübə-konstruktor və layihə-texnoloji işlər aparırlar.

Bundan əlavə, ali məktəbdə aparılmış elmi-tədqiqatların nəticələrinin, alimlərin ixtiralarının istehsalata tətbiqi, elmtutumlu, aztonnajlı, xırda seriyalı məhsulun istehsalı, proqram vəsaitlərinin yaradılması və elmi-istehsalat xidmətlərinin göstərilməsi məqsədilə təsərrüfat hesablı müqavilələr bağlana bilər.

3.2. Ali məktəblərdə təsərrüfat hesablı müqavilələr əsasında aparılan elmi-tədqiqat, təcrübə-konstruktor və layihə-texnoloji işlər ali məktəbin hazırladığı mütəxəssislərin-profilinə müvafiq və ali məktəbin əsas elmi istiqamətlərinə uyğun, müxtəlif sahələrarası və sahədaxili problemlərin həlli məqsədilə, fundamental tədqiqatların nəticələrini tətbiq edərək yerinə yetirilir.

3.3. Elmi təşkilatların elmi-texniki məhsulu - əmtəədir.

Elmi-texniki məhsula sifarişçi tərəfindən qəbul edilmiş və dəyəri tam ödənilmiş aşağıdakılar aiddir:

- elmi-tədqiqat, təcrübə-konstruktor və layihə-texnoloji işlər və onların başa çatmış mərhələləri;
- elmtutumlu kadr müşahidəsi ilə mühəndis sistemləri sahəsində yaradılan elmi-texniki layihələr;
- elmi-tədqiqatlar və təcrübə-konstruktor işlərinin nəticələri əsasında yaradılan yeni texnika və materialların təcrübə nümunələri;
- ali məktəbin təcrübə bazasında hazırlanmış, daxili və xarici bazara çıxarılan, elmtutumlu, aztonnajlı və xırda seriyalı məhsullar;
- hesablama texnikası üçün proqram təminatı, həmçinin ali məktəb şəraitində yaradılan proqram vəsaitləri;
- nadir elmi-texniki avadanlıqların istifadəsi ilə göstərilən elmi-texniki xidmətlər, EHM-də aparılan hesablama işləri, informatika və informasiya, metrologiya, patent və lisenziya sahələrində göstərilən xidmətlər;
- elmi-texniki, iqtisadi idarəetmə, marketing və s. sahələrdə verilən məsləhət və göstərilən ekspert xidmətləri.

3.4. Elmi təşkilat adından təsərrüfat hesablı müqavilələr ali məktəbin rektoru və ya elmi işlər üzrə prorektoru, ali məktəbin filiallarının rəhbəri, müstəqil balans və hüquqi şəxs statusuna malik olan elmi-tədqiqat müəssisələrinin rəhbəri tərəfindən bağlanır.

3.5. Elmi təşkilatlar sifarişçi təşkilatlarla hər bir elmi-tədqiqat işi üzrə ayrılıqda müqavilə bağlayır. Bir neçə müstəqil işdən ibarət olan kompleks elmi-tədqiqat proqramları müqavilə əsasında yerinə yetirilərkən planlaşdırma, maliyyələşdirmə və hesabat bütün proqram üçün bütövlükdə aparıla bilər.

3.6. Bağlanılan təsərrüfat hesablı müqavilələr, sifarişçi ilə icraçıların münasibətlərini tənzimləyən və öhdələrinə götürülən qarışıqlıq vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi məsuliyyəti təyin edən yeganə maliyyə və hüquqi sənəddir.

3.7. Müqavilədə xüsusi şərtlər kimi tədqiqatların nəticəsində alınan materialların dərc olunması, icraçının müəllif hüquqları, xüsusi avadanlığın təchiz edilməsi və s. məsələlər qeyd oluna bilər.

3.8. Elmi-texniki məhsulun qiyməti müqavilə bağlanan mərhələdə təyin edilir və aparılacaq işlərin elmi-texniki səviyyəsi və alınacaq nəticələri ilə əlaqələndirilir.

3.9. Ali məktəblərdə təsərrüfat hesablı müqavilələr əsasında daxil olan vəsaitlər və nəzərdə tutulan xərclər büdcədən kənar smetalar üzrə planlaşdırılır və rektor tərəfindən təsdiq edilir.

3.10. Elmi-texniki və sosial-inkişaf fondunun vəsaitləri müvəqqəti olaraq, 6 ay müddətində sifarişçinin vəsaiti hesabına, qaytarılmaq şərti ilə, rektor tərəfindən icazə verilməklə müqavilələr üzrə xərclərin ödənilməsi üçün istifadə oluna bilər.

4. Ali məktəblərin elm-istehsalat fəaliyyəti

4.1. Ali məktəblərin elm-istehsalat fəaliyyəti fundamental və tətbiqi tədqiqatların əsasında elmtutumlu, rəqabətə davamlı məhsulun işlənməsi və istehsal edilməsinə, onun daxili və xarici bazarlara müstəqil çıxarılmasına, tədqiqatların nəticələrinin təhsil prosesinə və islahata tətbiq edilməsi formalarının genişləndirilməsinə, ali məktəbin təcrübə-istehsalat maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsinə yönəldilir.

4.2. Elm-istehsalat fəaliyyətinin elmtutumlu, aztonnajlı və xırda seriyalı məhsulun istehsalı, hesablama texnikası üçün proqram vəsaitlərinin işlənilib hazırlanması, elm-istehsalat xidmətlərinin göstərilməsi, informatika, informasiya, marketinq, metrologiya və patent-lisənziya sahələri üzrə məsləhət və başqa xidmət növləri aiddir.

5. Elmi-tədqiqat işlərinin təşkili və planlaşdırılması

5.1. Ali məktəblər elmi və elm-istehsalat fəaliyyətinin cari və perspektiv planlaşdırılmasını sərbəst həyata keçirirlər.

5.2. Ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin planlaşdırılması onların əsas elmi istiqamətlərinə müvafiq həyata keçirilir.

Ali məktəbin elmi istiqamətləri, orada hazırlanan mütəxəssislərin profilinə uyğun, müvafiq elm və texnika sahəsində perspektiv inkişafını və vəziyyətini, kadr təminatı, maddi və maliyyə imkanlarını nəzərə almaqla müəyyən edilir.

5.3. Elmi-tədqiqat işlərinin mövzularına ali məktəbin Elmi Şurasında baxılır və onların planı rektor tərəfindən təsdiq olunur. Ali məktəbin Elmi Şurası elmi-tədqiqat işlərinin yekunlarını müzakirə edir, ən aktual və perspektivli elmi istiqamətlərin inkişaf etdirilməsi haqda, həmçinin elmi-texniki tərəqqinin sürətləndirilməsinə real xidmət etməyən və elmi zənginləşdirməyən elmi-işlərin dayandırılması haqda qərarlar qəbul edir.

5.4. Nazirliklər, tabeliklərində olan ali məktəblərin dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına elmi-tədqiqat işlərini maliyyə vəsaiti, təcrübə-eksperimental bazasına və dövlət planına daxil edilmiş obyektlərin siyahısına müvafiq yeni tikintilərin inkişafı üçün mərkəzləşmiş kapital qoyuluşunun limitləri ilə, tikinti-quraşdırma işlərinin, eləcə də mərkəzləşmiş qaydada paylanan maddi-texniki resursların limitləri ilə və iqtisadi normativlərlə təmin etməlidirlər.

5.5. Elmi tədqiqatların səmərəliliyinin artırılması, elmi-texniki yeniliklərin yaradılması və tətbiq edilməsi müddətinin azaldılması məqsədilə, müəyyən olunmuş qaydada ali məktəbin bazasında mühəndis və elmi-texniki mərkəzlər, ikili tabelikdə olan laboratoriyalar, respublikanın və xarici ölkələrin müştərək müəssisələri, elm-istehsalat birlikləri, mərkəzlər, kooperativlər, kiçik müəssisələr və s. şəkildə çevik təşkilati formalar yaradıla bilər.

5.6. Ali məktəbdə yerinə yetirilmiş işlənmələrin, elmi-texniki nailiyyətlərin tətbiqi və mənimsənilmiş təcrübənin istifadəyə verilməsi, ali məktəbin təcrübə bazasında hazırlanmış elmtutumlu, aztonnajlı, xırda seriyalı məhsulun istifadə üçün verilməsi, müəssisələrdə, təşkilatlarda, xarici firmalarda, kooperasiyada elmi-texniki məhsulun birgə istehsalı, ali məktəbin elmi-texniki məhsulun onların nəzdindəki elm-istehsalat kooperativləri, elmi-texniki xidmət mərkəzləri, kiçik müəssisələr və həmçinin birlik və assosiasiyalar tərəfindən istifadə edilməsi haqda müqavilələr əsasında həyata keçirilir.

5.7. Tədqiqatların və işlənmələrin nəticələrinin təbliq edilməsi məqsədilə ali məktəblər, xarici ölkələrin sahə elmi-texniki, sənaye, kommertiya və başqa sərgilərində iştirak edir, tematik toplular və xüsusi reklam nəşrləri buraxır və yayır, özlərinin elmi-texniki nailiyyətləri haqda nazirliklərə məlumat göndərir.

6. Elmi-tədqiqat işlərinin icraçıları

6.1. Ali məktəbdə elmi-tədqiqat işləri aşağıdakılar tərəfindən yerinə yetirilə bilər:

- əsas iş vaxtı ərzində fərdi iş planlarına müvafiq olaraq professor-müəllim heyəti;
- əsas iş vaxtında elmi təşkilatların elmi, mühəndis-texniki işçiləri, klinik xəstəxanaların mütəxəssis və fəhlələri;

- kurs işi, diplom layihəsi, tədris planlarında nəzərdə tutulmuş digər tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi gedişində, tələbə elmi cəmiyyətlərində, bürolarında, həmçinin ali məktəblərin kafedra, elmi-tədqiqat müəssisələri, konstruktor və texnoloji təşkilatlarında əlavə əmək haqqı ödənilməklə dərstdən kənar sərbəst vaxtda tələbələr;

- hazırlandığı fərdi planlara müvafiq kafedralarda, elmi-tədqiqat müəssisələrində, konstruktor və texnoloji təşkilatlarda dərstdən kənar boş vaxtda əlavə əmək haqqı ödənilməklə doktorant, aspirant, tədqiqatçı-stajor, klinik ordinatorlar və müəllim-stajorlar.

Dövlət büdcəsi və təsərrüfat müqaviləsi vasitələri üzrə maliyyələşdirilən elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsinə ali məktəbin professor-müəllim heyəti, elmi işçiləri, rəhbər və digər işçiləri, həmçinin (sifarişçi müəssisə istisna olmaqla) qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada kənar müəssisə və təşkilatların işçiləri əsas işlərindən kənar vaxtda əvəzçiliklə cəlb oluna bilər.

6.2. Ali məktəbin rektorları əvəzçilik üzrə elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsində yalnız mövzunun elmi rəhbəri kimi iştirak edə bilərlər. Ali məktəbin digər işçilərinə məhdudiyət qoyulmur.

6.3. Ali məktəbin ştatında olan rəhbər, professor-müəllim heyəti, elmi və digər işçilər əvəzçilik üzrə öz ixtisas və dərəcələrinə uyğun gələn istənilən vəzifəni tuta bilərlər. Əvəzçilik üzrə vəzifə maaşları əsas iş yeri üzrə əmək haqqının həcmindən asılı olmayaraq müəyyənləşdirilir.

Əvəzçilik üzrə iş müddəti müvafiq kateqoriyadan olan işçilər üçün müəyyən olunmuş iş vaxtı normasının yarısından çox olmamalıdır. Əvəzçilik şərti ilə elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasına cəlb olunan işçilərin əmək haqqı, tapşırıq müvafiq yerinə yetirilmiş işin tam həcmində görə ödənilir.

6.4. Ali məktəbin elmi müəssisələrinin bölmələrinin işə götürülən elmi əməkdaşları ştat cədvəlində nəzərdə tutulmuş boş olan elmi vəzifələrə müsabiqə üzrə seçilir, sonradan isə müəyyən olunmuş qaydada attestasiyadan keçirlər.

Ali məktəbdə və ya onun elmi müəssisələrində (konstruktor və texnoloji bürolar da daxil olmaqla) işləyən şəxslər, attestasiyanın nəticələrinə görə elmi işçi vəzifəsinə təyin olunurlar.

Mühəndis-texniki işçilər və mütəxəssislər, ali məktəbin rektorunun, elmi-tədqiqat institutunun və ya müstəqil təcrübə-konstruktor (layihə-texnoloji) bürosunun rəhbərinin əmri ilə işə götürülür və müəyyən edilmiş qaydada attestasiyadan keçirlər.

Ali məktəbin rektoru, elmi-tədqiqat institutunun, təcrübə-konstruktor, layihə-texnoloji bürolarının rəhbərləri müəyyən mövzuların (mərhələlərin) yerinə yetirilməsi müddətində, ayrı-ayrı hallarda elmi, mühəndis-texniki işçiləri və mütəxəssisləri işə qəbul edə bilərlər. İşçilərin işə qəbul olunması və azad olunması ali məktəbin rektoru, elmi-tədqiqat institutunun, təcrübə-konstruktor, layihə-texnoloji bürolarının rəhbərləri tərəfindən əmrlə həyata keçirilir.

Elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsində əvəzçiliklə iştirak edən şəxslər, həmçinin doktorantlar, aspirantlar, klinik ordinatorlar, təcrübəçi-tədqiqatçılar, tələbələr ali məktəbdə müəyyən edilmiş say limitində nəzərə alınmırlar.

6.5. Əvəzçilik üzrə elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsinə rəhbər və professor-müəllim heyətinin, həmçinin doktorantların cəlb olunması əmək müqaviləsi əsasında ştat vəzifəsi üzrə aparılır. Müqavilə bu şəxslərlə rektor (elmi işlər üzrə prorektor), ali məktəb, elmi-tədqiqat institutları, təcrübə-konstruktor (layihə-texnoloji) bürolarının rəhbərləri arasında bağlanılır.

Əmək müqavilələri bütövlükdə işin (ayrı-ayrı mərhələlərin) aparılması, həmçinin işin proqram və ya təqvim planına müvafiq konkret-tədqiqat, eləcə də istehsal-texniki xarakterli tapşırıqların yerinə yetirilməsi üçün bağlanılır. Burada götürülən işin həcmi, onun reallaşma

müddəti və hesabat qaydası göstərilir. Həmin müqavilələrdə həmçinin yerinə yetiriləcək işin xalq təsərrüfatı üçün əhəmiyyəti, elmi-texniki səviyyəsi, keyfiyyəti, həcmi və mürəkkəbliyi nəzərə alınaraq, əmək haqqının məbləği və ödənilmə qaydası müəyyənləşdirilir. Hər ay üçün əmək haqqı hesablanarkən ali məktəbin elmi-tədqiqat müəssisələrində, texnoloji və konstruktor təşkilatlarında əvəzçilərin əmək haqqı işlədiyi vaxtda mütənasib olaraq əvəzçilik vəzifəsinə görə vəzifə maaşlarına əsasən ödənilir. Ali məktəblərin elmi-tədqiqat təşkilatlarında xüsusi əhəmiyyətə malik olan işlər yerinə yetirildikdə göstərilən müqavilələrdə əlavə ödənişlər də nəzərdə tutula bilər.

6.6. Tədqiqatların yerinə yetirilməsinə cəlb olunan rəhbər, professor-müəllim, elmi işçi heyətinə doktorantların əvəzçilik qaydasında əmək haqqı, aparılan işlərin təqvim planına müvafiq olaraq mərhələlərlə ödənilir. Müqavilədə nəzərdə tutulmuş tapşırıqlar vaxtından əvvəl yerinə yetirildikdə və sifarişçinin müəyyən etdiyi işin keyfiyyəti və elmi-texniki səviyyəsi tələblərinə riayət olunduqda, icraçıya əmək müqaviləsində müəyyən edilmiş vəsaitin tam həcmi ödənilir.

6.7. İstehsal və texniki xarakterli konkret tapşırıq və xidmətlərin aparılmasına cəlb olunan aspirant, tədqiqatçı-stajor, müəllim-stajor, mühəndis-texniki işçilər, tədris-köməkçi heyəti, mütəxəssislər, tələbələr və ali məktəbin fəhlələrinin əmək haqqı, işlədiyi vaxtda mütənasib olaraq əvəzçilik vəzifəsinə görə vəzifə maaşına əsasən ödənilir.

6.8. Tətil dövründə aspirant və tələbələr, həmçinin istehsalat təcrübəsi zamanı tələbələr (əgər bu təcrübə ali məktəbdə və ya sifarişçi təşkilatlarda keçirilərsə), elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün tam əmək haqqı ödənilməklə işə götürülə bilərlər. Professor-müəllim heyəti öz məzuniyyət dövründə (əmək müqaviləsi üzrə əmək haqqı ödənilməklə) işə götürülə bilər.

6.9. Doktorant, aspirant, klinik-ordinator, tələbə və fəhlə-icraçılarla müqavilə üzrə iş yerinə yetirilən zaman, tutduğu vəzifə üzrə müəyyən olunmuş qaydada məzuniyyət və ya istifadə olunmayan məzuniyyətə görə iş qurtardıqdan sonra əvəzi ödənilməlidir.

6.10. Elm-istehsalat xarakterli, o cümlədən kooperativ, kiçik müəssisə və s. təşkilatların işində iştirak edən ali məktəblərin əməkdaşları, rektorluqla başlanmış müqavilələrə əsasən, xərci ödənilməklə ali məktəbin elmi cihaz, qurğu, istehsal sahələrindən həmin təşkilatların işini yerinə yetirmək üçün istifadə edə bilərlər.

Elmi hesabatlar, metodik proqram, konstruktor və texnoloji layihələr, ali məktəbin mülkiyyəti hesab olunmuş və əvvəllər yerinə yetirilmiş elmi-tədqiqat işlərinin nəticəsində əldə edilmiş digər materiallar müqavilə üzrə istifadə oluna bilər.

6.11. Təsərrüfat müqavilələrini yerinə yetirmək üçün rektorun əmri ilə müvəqqəti yaradıcı kollektivlər təşkil oluna bilər.

6.12. Ali məktəblərin kafedra və digər qurum rəhbərlərinə və idarə aparatının əməkdaşlarına, həmin ali məktəbin nəzdində yaradılmış kooperativlərdə (kiçik müəssisələrdə) işləməyə icazə verilmir.

7. Tədris və elmi proseslərin vəhdəti

7.1. Tədris prosesinin, elmin və istehsalın inteqrasiyası aşağıdakı vasitələrlə həyata keçirilir:

- sahələrarası elmi-texniki sistemlərin yaradılması;
- elmi kollektivlərin tərkibində tələbələrin elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi;
- elmi-texniki tərəqqinin istiqamətlərinə və yüksək səviyyəli mütəxəssislərə olan sosial-iqtisadi tələbatə uyğun elmi və texniki nailiyyətlərin əsasında mütəxəssislərin hazırlanması;
- Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyası, nazirliklər, idarə və müəssisələrlə tədris-elm-istehsalat birlikləri və kompleksləri, baza kafedraları, elmi-tədris və mühəndis mərkəzləri təşkil etməklə, akademiya institutlarının elmi laboratoriyalarında və tədqiqat komplekslərində tədris-tədqiqat işlərinin aparılması;
- dövlət büdcəsi;
- təsərrüfat müqaviləli elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi (bu halda tələbələr üçün əmək haqqının müəyyən hissəsi faiz ilə ayrılır);

- elmi hissənin elmi və elm-istehsalat bölmələrində fəal tədris işlərinin müxtəlif formalarından – diplom və kurs işi layihələrindən, tədris və istehsalat təcrübəsindən, tədris prosesində elmi avadanlıqlardan və hesablama texnikasından, tədqiqat və ölçmənin müasir üsullarından, avtomatlaşdırılmış məlumat banklarından və s. istifadə edilməsi;

- elmi tədqiqatların nəticəsində yaradılmış tədrisin yeni texniki vasitələrinin (laboratoriya qurğuları, mühazirə kursları, kompüter tədris vasitələri və praktikumlar, stend və trenaj qurğuları) tədris prosesində tətbiq edilməsi;

- tədris prosesi ilə əlaqədar tələbələrin elmi və texniki yaradıcılığının müxtəlif formalarını inkişaf etdirilməsi üzrə yaradılmış Şuralarla birlikdə elmi, metodik və təşkilat işlərinin aparılması;

- tədrisdən kənar vaxtlarda konstruktor və layihə bürolarında, elm-istehsalat dəstələrində, təhsil alan gənclərin elmi-texniki mərkəzlərində işlərin aparılması.

7.2. Tələbə elmi, layihə, konstruktor büro və mərkəzləri ali məktəblərin elmi hissəsinin tərkibində yaradılır.

8. Təcrübə-istehsalat bazasının inkişaf etdirilməsi

8.1. Elmi-tədqiqatlarda ali məktəbin eksperimental və istehsalat bazasından səmərəli istifadə edilməsi üçün nadir və bahalı elmi avadanlıqdan, hesablama texnikasından müxtəlif formalarda kollektiv istifadə olunur. Burada, alimlərlərarası, idarələrarası kooperasiya və ixtisaslaşmadan istifadə olunur, elmi tədqiqatlara xidmət məqsədilə ali məktəblər sistemində yüksək səmərəli texnologiyaların və rəqabətə davamlı yeni texnikanın yaradılması üçün mərkəzlər və elmi-texnoloji parklar qurulur.

8.2. Ali məktəblər nəzdində nadir cihazların, informatika vasitələrinin və başqa avadanlıqların yaradılması məqsədilə elmtutumlu kiçik müəssisələr və istehsalatlar (o cümlədən ali məktəblər əsasında) təşkil edilə bilər.

8.3. Elmi müəssisələrin, konstruktor və texnoloji təşkilatların və s. tikintisi, yenidən qurulması və texniki təchizatı mərkəzləşmiş kapital qoyuluşuna müvafiq həyata keçirilir. Onlar həmçinin elmi-texniki və valyuta fondlarından, xalq təsərrüfatı sahələrindən eksperimental, istehsalat və sosial bazaya ayrılan vəsaitlər hesabına həyata keçirilir.

9. Beynəlxalq elmi əməkdaşlıq və xarici iqtisadi fəaliyyət

9.1. Ali məktəblər xarici ölkələrin təhsil müəssisələri və təşkilatları ilə elmi-texniki əməkdaşlığı müqavilələr əsasında həyata keçirir.

9.2. Beynəlxalq elmi-texniki əməkdaşlıq və xarici-iqtisadi fəaliyyət aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- elm və texnikanın üstün istiqamətlərinin inkişaf etdirilməsi sahəsində texniki layihələrin xarici ali məktəblər, elmi təşkilatlar ilə birgə işlənməsi;

- kommersiya əsasında yüksək səmərəli elmi-texniki məhsulların işlənməsi və hazırlanması;

- birgə tədqiqat aparmaq və elmi problemləri dərinlən öyrənmək məqsədilə ali məktəb alimlərinin xaricdə təcrübə keçməsi;

- müştərək elmi, elmi-texniki laboratoriyaların və müəssisələrin yaradılması, bunların əsasında elmi-texniki məhsulların hazırlanması və müqavilə əsasında elm-istehsalat xidmətlərinin göstərilməsi;

- elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi nəticəsində yaradılan elmtutumlu, aztonnajlı, xırdaseriyalı elmi-texniki məhsulların və proqram vasitələrinin xarici ölkələrdə qəbul edilmiş qaydalar əsasında satılması;

- qəbul olunmuş qaydalar üzrə lisenziyaların və “noyxay”ların satılması, elmi-texniki məhsulların qarşılıqlı satışı, hesablama texnikasının, ölçü sistemlərinin dəzgah və texnoloji avadanlıqların icarəyə verilməsi və alınması;

- nadir elmi avadanlıq, cihaz və materialların alınması, marketing keçirilməsi, sorğu və digər xidmətlərinin göstərilməsi.

10. Elmi-tədqiqat işlərinin qeydiyyatı və hesabatı

10.1. Qüvvədə olan texniki-normativ sənədlərə uyğun olaraq ali məktəblərdə aparılan elmi-tədqiqat işləri mövcud qaydada dövlət qeydiyyatından keçməlidir.

Elmi-tədqiqat işlərinə göstərilən xidmətlər, elmin istehsalata tətbiqi, həmçinin ali məktəblər və nazirliklərarası kooperasiya ilə bağlı xidmətlər isə dövlət qeydiyyatından keçmirlər.

10.2. Yerinə yetirilən işlər haqqındakı son hesabat aparılan tədqiqatların metroloji və patent nöqtəyi nəzərindən işlənməsinin nəticələrini, onların tətbiqi zamanı texniki, iqtisadi və sosial səmərəliliyini qiymətləndirməyə imkan verəcək hesablamaların nəticələrini özündə əks etdirməlidir.

Hesabatın mətni, illüstrasiyalar və başqa materiallar müəyyən olunmuş qaydada müəlliflər tərəfindən çap işlərində (məqalə, monoqrafiya, dərslik və s.), həmçinin dissertasiyalarda istifadə oluna bilər. Belə hallarda müəllif mətnlərinin bu materiallarla üst-üstə düşməsi mümkündür.

10.3. Təcrübə-konstruktor və texnoloji işlər aparılarkən, iş sənədləri, təcrübə nümunələri, maketlər, texnoloji reqlamentlər və s. qüvvədə olan normativ texniki sənədlərə uyğun olaraq sifarişçiyə verilə bilər.

10.4. Başa çatmış mərhələlərin və bütövlükdə elmi işin alınmış nəticələri, işin təhvil verilmə aktları sifarişçilərin (müqabil tərəflərin) və ya baş təşkilatın nümayəndələrinin, yaxın profilli elmi təşkilatların, başqa kafedraların nümayəndələrinin iştirakı ilə kafedranın (şöbənin, laboratoriyanın) iclasında müzakirə olunmalıdır.

Başa çatmış təsərrüfat hesablı tədqiqatların qəbul qaydası sifarişçi ilə birlikdə müəyyən edilir. Təsərrüfat müqaviləsi ali məktəb tərəfindən qəbul olunmuş və təsdiq edilmiş son sənədlər olduqda yerinə yetirilmiş hesab olunur.

Dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdirilən ən mühüm işlərin nəticələrinin qəbulu üçün ali məktəblərin tabe olduğu nazirliyin ekspert, problem və baş idarələrinin komissiyası yaradıla bilər.

Respublikanın iqtisadi və sosial inkişafının əsas istiqamətlərinə, sahələrarası xarakterli dövlət məqsədli elmi-texniki proqramlara uyğun olan elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsinin qəbulu, müəyyən olunmuş qaydada yaradılan dövlət və ya sahələrarası komissiyalar tərəfindən aparılmalıdır.

10.5. Elmi-tədqiqat işlərinin nəticələri hər il ali məktəbin Elmi Şurasında müzakirə edilməlidir.

Ali məktəb, elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi haqda tabe olduğu nazirliyə (idarəyə), bu nazirlik tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada uyğun formada və müddətdə hesabat təqdim etməlidir.

10.6. Ali məktəblər elmi-tədqiqat işlərinin hesabatlarının müəyyən edilmiş qaydada, vaxtında təqdim edilməsini və dəqiqliyini təmin edirlər.

Ali məktəb elmi-tədqiqat laboratoriyası haqqında Ə S A S N A M Ə

1. Elmi-tədqiqat laboratoriyası (ETL) - ali məktəbin struktur bölmələrindən biridir. ETL yüksək ixtisaslı mütəxəssislər hazırlanması, fundamental, tətbiqi və axtarış elmi-tədqiqat işləri aparılması üçün yaradılır. ETL professor-müəlim heyətini, doktorantları, aspirantları və ali məktəb tələbələrini elmi-tədqiqat işlərinə geniş cəlb edir.

ETL - elmi təşkilatdır. ETL-in kateqoriyası müvafiq ali məktəbin kateqoriyası ilə müəyyən olunur. Onun işçiləri rəhbər və elmi işçilər kateqoriyasına aid edilir. Onların vəzifə maaşları, məzuniyyət normaları və güzəştlərə dair digər qaydalar ali məktəblərdəki professor-müəllim və yardımçı heyət üçün tətbiq olunan prinsiplərə müvafiq müəyyənləşdirilir.

2. ETL Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi, tabeliyində ali məktəb olan digər nazirliklərin DETK ilə razılaşdırılmış təklifinə uyğun müəyyən olunmuş qaydada yaradılır, yenidən təşkil edilir və ləğv edilir.

3. ETL-in fəaliyyəti ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin təşkili və planlaşdırılması haqqında Əsasnaməyə müvafiq həyata keçirilir.

4. ETL-in əsas vəzifələri:

- nəzdində fəaliyyət göstərdiyi ali məktəbin müvafiq fakültə və ya kafedrası arasında tədrislə bağlı sıx əlaqə yaradılması;

- təsdiq edilmiş istiqamətlər üzrə fundamental, tətbiqi və axtarış tədqiqatlarının aparılması;

- ali məktəbin bölmələrinə, müəssisələrə və xalq təsərrüfatının başqa təşkilatlarına laboratoriyada yerinə yetirilmiş tədqiqatların əsasında yeni metod və texnologiyanın, cihaz və materialların və s. yaradılmasında və mənimsənilməsində köməklik edilməsi.

5. ETL tabeliyində olduğu ali məktəbin hazırladığı mütəxəssislərin profilinə uyğun elmi istiqamətlər üzrə elmi-tədqiqat işlərini mövcud qaydada təsdiq edilmiş planlar əsasında yerinə yetirir. Planları təsdiq edilməmiş laboratoriyaların fəaliyyəti 3 aydan gec olmayaraq dayandırılır.

ETL-də yerinə yetirilmiş elmi-tədqiqat işləri ali məktəbin elmi-tədqiqat işlərinin planına daxil edilir.

6. ETL kafedralar, elmi-tədqiqat institutları, sahə elmi-tədqiqat laboratoriyaları, həmçinin Elmlər Akademiyasının və sahə nazirliklərinin elmi bölmələri ilə sıx əlaqədə işləyir və müvafiq qaydalar üzrə (əsaslandırılmış və təsdiq edilmiş müqavilə ilə) birgə tədqiqatlar aparır:

7. ETL-in elmi fəaliyyətinə elmi rəhbər, bir qayda olaraq professor və ya elmlər doktoru rəhbərlik edir.

Elmi rəhbər ali məktəbin müvafiq kafedralarının əməkdaşları sırasından rektor tərəfindən təyin olunur və azad edilir.

ETL-in elmi rəhbəri:

- aparılan tədqiqatların elmi və metodik səviyyəsinə, onların vaxtı-vaxtında yerinə yetirilməsinə, elmi nəticələrin alınmasına cavabdehdir;

- elmi-tədqiqat işlərinin planlarının tərtibini və icrasını təmin edir;

- laboratoriyanın başqa elmi təşkilatlarla və tabeliyində olduğu ali məktəbin müvafiq kafedraları ilə fəaliyyətinin əlaqələndirilməsini təmin edir;

- ali məktəbin professor-müəllim heyətinin, doktorantların, aspirant və tələbələrin laboratoriyada elmi-tədqiqat işlərinin aparılmasına cəlb olunmasına və laboratoriyanın ştat işçilərinin tədris prosesində fəal iştirak etməsinə imkan yaradır;

- laboratoriyanın elmi işçilərinin və başqa mütəxəssislərin attestasiyasının qanunvericiliyə uyğun təşkil edir;

- xüsusi əhəmiyyətə malik olan və ya zərərli əmək şəraitində işlərin yerinə yetirilməsinə iştirak edən əməkdaşlara əlavə kompensasiyalar verilməsini təmin edir.

8. ETL-in işçilərinin sayı 8 nəfərdən az olmadıqda elmi rəhbərin təşəbbüsü ilə rektor tərəfindən ETL-in müdiri vəzifəsi müəyyən edilə bilər. Müdir laboratoriyanın elmi rəhbərinin təqdimatı əsasında rektor tərəfindən təyin edilir. Laboratoriyanın müdiri laboratoriyanın cari fəaliyyətini təşkil edir və bilavasitə əməkdaşların işinə rəhbərlik edir.

9. Elmi-tədqiqat laboratoriyalarında elmi-tədqiqat işləri aşağıdakılar tərəfindən yerinə yetirilir:

- əsas iş vaxtı daxilində ali məktəbin professor-müəllim və tədris-köməkçi heyəti tərəfindən, eləcə də ştat əvəzçiliyi əsasında əvəz edillən vəzifənin 0,5 ştat vahidi həcmində əmək haqqı ödənilməklə;

- laboratoriyanın ştatlı işçiləri tərəfindən;

- elmi-tədqiqat laboratoriyasının elmi axtarışlarına uyğun mövzuda dissertasiyanın üzərində işləyən aspirantlar və klinik ordinatorlar tərəfindən, elmi-tədqiqat, kurs, diplom işləri və layihələri yerinə yetirilən zaman ali məktəbin tələbələri tərəfindən həm əlavə haqq ödənilmədən, həm də təhsildən azad vaxtda ETL-də tutulan vəzifənin 0,5 ştat vahidi həcmində əmək haqqı ödənilməklə.

10. ETL-in tərkibində lazım olduqda ali məktəbin elmi şöbəsi tərəfindən müvafiq elmi istiqamət üzrə bölmələr yaradıla bilər.

11. ETL-in fəaliyyəti onun tabe olduğu nazirlik tərəfindən maliyyələşdirilir. Laboratoriyanın büdcə vəsaiti və digər mənbələr laboratoriyaya daxilolmalar hesabına əldə edilən cihazlar və avadanlıqlar laboratoriyanın əmlakı hesab edilir.

12. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinə və ya tabeliyində ali məktəblər olan nazirliklərə ETL-in yaradılması haqqında göndərilən təkliflər aşağıdakıları əhatə etməlidir:

- nəzərdə laboratoriya yaradılması nəzərdə tutulan ali məktəbin və fakültənin adları;

- ETL-in nəzərdə tutulmuş adı və elmi istiqamətləri;

- görüləcək işlərin yeniliyi və aktuallığı, alim və mütəxəssislərin bu sahədə əldə etdikləri elmi nailiyyətləri, gözlənilən nəticələr göstərilməklə laboratoriyanın yaradılmasının əsaslandırılması;

- yaradılacaq ETL-in ştat vahidlərinin sayı, əmək haqqı fondu və illik xərclər;

- təşkil olunan laboratoriyanın gələcək elmi rəhbəri haqqında məlumat, onun ixtisası, elmi dərəcəsi, elmi adı və müvafiq sahədə iş təcrübəsi;

- yaradılacaq laboratoriyanın maddi-texniki bazası, laboratoriyanın yerləşdirilməsi üçün sahə barədə məlumat.

13. Başa çatmış elmi-tədqiqat işlərinin hesabatları və onların mərhələləri ETL-in iclaslarında müzakirə edilir. ETL-in fəaliyyətinin nəticələri haqqında elmi rəhbərin hesabatı hər il məktəbin və ya profiline uyğun fakültənin elmi şurasında dinlənilir və müzakirə edilir.

14. ETL-in fəaliyyətinə nəzarət edilməsi və qiymət verilməsi Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi və tabeliyində ali məktəb olan nazirliklər tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalar üzrə həyata keçirilir.

15. Ali məktəbdə ETL birbaşa elmi işlər üzrə prorektora və rektora tabedir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin 1995-ci il 6 noyabr tarixli
242 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir
3 №-li Əlavə

Ali məktəbin sahə elmi-tədqiqat laboratoriyası haqqında Ə S A S N A M Ə

1. Xalq təsərrüfatının müvafiq sahəsinin mühüm elmi-texniki problemlərinin həll edilməsi məqsədilə ali məktəbin professor-müəllim heyətinin, doktorantların, aspirantların və tələbələrin geniş cəlb edilməsi ilə ali məktəbdə sahə elmi-tədqiqat laboratoriyası (gələcəkdə sahə laboratoriyası) yaradılır.

2. Sahə laboratoriyası ali məktəbin elmi-tədqiqat şöbəsinin tərkibində sifarişçi nazirliklə (idarə) ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin birgə razılığı əsasında, ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin əmri ilə yaradılır.

Sifarişçi nazirlik (idarə) sahə laboratoriyasının yaradılması üçün əmək limitlərini ali məktəbə verir.

3. Sahə laboratoriyasının fəaliyyəti ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin təşkili və planlaşdırılması haqqında Əsasnaməyə müvafiq həyata keçirilir.

4. Sahə laboratoriyasının əsas vəzifələri:

- təsdiq edilmiş istiqamətlər üzrə nəzəri və təcrübi fundamental elmi-tədqiqatların yerinə yetirilməsi;

- laboratoriyada başa çatmış tədqiqatların nəticələrinin istehsalata tətbiq edilməsi və müəllif nəzarətinin həyata keçirilməsi;

- elmi-pedaqoji kadrların və mütəxəssislərin elmi səviyyəsinin yüksəldilməsi.

5. Sahə laboratoriyasının elmi istiqamətləri tabe olduğu nazirlik tərəfindən sifarişçi təşkilatın tabe olduğu nazirliklə birlikdə təsdiq edilə və dəyişdirilə bilər.

6. Sahə laboratoriyasının elmi-tədqiqat işləri sifarişçi təşkilatla bağlanan müqavilələr və müvafiq planlar əsasında yerinə yetirilir. Planlar sifarişçi nazirlik tərəfindən təsdiq edilir.

7. Sahə laboratoriyası müvafiq sənaye, elmi-tədqiqat, layihə-texnoloji sahə təşkilatları ilə sıx əlaqədə elmi-tədqiqat işləri yerinə yetirir.

8. Sahə laboratoriyasının fəaliyyətinə, bir qayda olaraq professor və ya elmlər doktoru rəhbərlik edir. Elmi rəhbər ali məktəbin müvafiq kafedralarının əməkdaşları sırasından rektor tərəfindən təyin olunur və azad edilir.

Sahə laboratoriyasının elmi rəhbəri:

- aparılan tədqiqatların elmi və metodik səviyyəsinə, onların vaxtında yerinə yetirilməsinə, elmi nəticələrin alınmasına cavabdehdir;

- elmi-tədqiqat işlərinin planlarının tərtibini və icrasını təmin edir;

- laboratoriyanın başqa elmi tədqiqatlarla və ali məktəbin müvafiq kafedraları ilə fəaliyyətini əlaqələndirir;

- ali məktəbin professor-müəllim heyətini, doktorantları, aspirant və tələbələrini laboratoriyada elmi-tədqiqat işləri aparmasına cəlb edir və laboratoriyanın ştatlı işçilərinin tədris prosesində iştirak etməsinə şərait yaradır;

- laboratoriyanın elmi işçilərinin və başqa mütəxəssislərinin attestasiyasını təşkil edir;

- xüsusi əhəmiyyətə malik olan və ya zərərli amillərlə bağlı işlərin yerinə yetirilməsində iştirak edən əməkdaşlara əlavə əmək haqqı ayrılması barədə məsələ qaldırır.

Sahə laboratoriyasının işçilərinin sayı 8 nəfərdən az olmadıqda elmi rəhbərin təşəbbüsü ilə rektor tərəfindən laboratoriyaya müdir vəzifəsi müəyyən edilə bilər. Müdir laboratoriyanın elmi rəhbərinin təqdimatı əsasında rektorun əmri ilə təyin edilir.

Laboratoriyanın müdiri laboratoriyanın cari fəaliyyətini təşkil edir və bilavasitə əməkdaşların işinə rəhbərlik edir.

9. Sahə laboratoriyasında elmi-tədqiqat işləri laboratoriyanın ştat işçiləri, ali məktəbin professor-müəllim heyəti, rəhbər, mühəndis-texniki işçiləri və başqa mütəxəssisləri, tədris-köməkçi heyəti, tələbələrini tərəfindən və daxili ştat əvəzçiliyi şərtləri ilə cəlb edilmiş işçilərlə aparılır.

Sahə laboratoriyalarının ştat cədvəli ali məktəbin rektoru tərəfindən təsdiq edilir.

10. Sahə laboratoriyası ali məktəbdə və ya sifarişçi nazirliyin (idarənin) müəssisə və təşkilatlarında yerləşdirilir.

11. Sahə laboratoriyasının təşkili haqqında təkliflər aşağıdakıları əhatə etməlidir:

- təklif edilən sahə laboratoriyasının yaradılmasının məqsəd və vəzifələri (laboratoriyanın elmi istiqamətləri və tədqiqatların gözlənilən nəticələrinin texniki-iqtisadi dəyəri);

- təklif olunan elmi rəhbər;

- ali məktəbdə və ya sifarişçi nazirliyin (idarənin) müəssisə və təşkilatlarında laboratoriyanın normal fəaliyyəti üçün ayrılan sahə haqqında məlumat;

- yeni yaradılacaq sahə laboratoriyasına elmi himayədarlıq edəcək kafedranın adı, onun professor-müəllim heyəti haqda məlumat;

- sifarişçi tərəfindən sahə laboratoriyasında görülməli elmi-tədqiqat işlərinin dəyərinin ödənilməsi məqsədilə ayrılan maliyyə vəsaitin həcmi.

12. Sahə laboratoriyasının mühasibat uçotu və maliyyə əməliyyatları ali məktəbin mühasibatlığı tərəfindən həyata keçirilir.

13. Sahə laboratoriyasının fəaliyyətinə nəzarət ali məktəbin tabe olduğu nazirlik (idarə) və sifarişçi nazirlik (idarə) tərəfindən həyata keçirilir.

14. Sahə laboratoriyası ali məktəbin tabe olduğu nazirlik (idarə) və sifarişçi nazirliklərin (idarələrin) birgə qərarına əsasən ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin əmri ilə ləğv və yenidən təşkil edilə bilər. Sahə laboratoriyasının ləğv edilməsi haqqında qərar qəbul edildikdən sonra bu barədə ali məktəbə məlumat verilməli və həmin sahə laboratoriyasının fəaliyyəti üç aydan gec olmayaraq dayandırılmalıdır. Laboratoriya ləğv edildikdən sonra avadanlıq və başqa əmlak ali məktəbin balansında saxlanılıb, müvafiq elmi-tədqiqat (sahə) laboratoriyalarına və ya kafedralara verilir.

15. Sahə laboratoriyasının fəaliyyəti ilə bağlı bu Əsasnamədə nəzərdə tutulmayan bütün məsələlər, ali məktəbin tabe olduğu nazirlik tərəfindən həll edilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin 1995-ci il 6 noyabr tarixli
242 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir
4 №-li Əlavə

Təsərrüfat hesablı elmi-tədqiqat işləri haqqında Ə S A S N A M Ə

1. Ali məktəbin elmi tədqiqatlar aparın bölmələri (icraçı) istehsalat və elmi-tədqiqat birlikləri, müəssisə və təşkilatlar ilə (sifarişçi təşkilat) təsərrüfat müqavilələri fundamental, axtarış və tətbiqi tədqiqatlar, təcrübə-konstruktor və texnoloji xidmətlərin, bundan əlavə təsərrüfat müqavilələri ali məktəbdə aparılan elmi tədqiqatların nəticələrini, ixtiralarını xalq təsərrüfatına tətbiq etmək, elmtutumlu və aztonnajlı, xırda seriyalı məhsulun istehsalı, proqram vəsaitlərinin yaradılması və elmi-texniki xidmətlərin göstərilməsi üçün bağlana bilər.

2. Elmi təşkilatlar təsərrüfat müqavilələri əsasında sahədaxili və sahələrarası problemlərin həll edilməsi məqsədilə, ali məktəbin ixtisas istiqamtlərinə müvafiq, xalq təsərrüfatı üçün hazırladığı mütəxəssislərin profilinə uyğun və ali məktəbdə alınmış fundamental tədqiqatların nəticələrinə əsaslanaraq elmi-tədqiqat və konstruktor texnoloji işlər aparırlar.

3. Təsərrüfat hesablı elmi-tədqiqat işləri icraçı bölmələrin ştat işçiləri, ali məktəbin professor-müəllim heyəti, rəhbər, mühəndis-texniki işçiləri və başqa mütəxəssisləri, tədris-köməkçi heyəti, aspirant və tələbələri, daxili ştat əvəzçiliyi şərtləri ilə və qismən əməkdaşlıq haqqında razılıq əsasında kənardan cəlb edilmiş mütəxəssislər tərəifndən yerinə yetirilir.

4. Təsərrüfat hesablı elmi-tədqiqat işləri ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin təşkili və planlaşdırılması haqqında Əsasnaməyə müvafiq həyata keçirilir.

5. Müqavilədə xüsusi şərt olmadıqda təsərrüfat hesablı elmi-tədqiqat işlərinin aparılması üçün lazım olan sahə, avadanlıq, elektrik enerjisi və s. icraçı tərəifndən təmin edilir.

6. Təsərrüfat hesablı müqavilənin icrası müddətində ayrılan vəsait hesabına əldə edilən avadanlıq, ləvazimat və s. iş başa çatdıqdan sonra icraçı müəsisənin balansında qalır.

7. Elmi təşkilatların müqavilələr əsasında alınmış elmi-texniki məhsulları əmtəədir.

8. Elmi-texniki məhsula aşağıdakılar aiddir:

- elmi-tədqiqat, konstruktor, texnoloji və layihə işləri və onların mərhələləri;
- elmtutumlu tədqiqatlar sahəsində elmi-texniki layihələr;
- elmi-texniki və təcrübə-konstruktor işlərinin nəticələri əsasında yaradılmış materialların, yeni cihaz və texnikanın sınaq nümunələri;
- ali məktəbin sınaq bazasında yaradılmış xırda seriyalı və aztonnajlı elmtutumlu məhsullar;
- hesablama texnikası üçün yaradılmış proqram vasitələri, elm-istehsalat xidmətləri, həmçinin informasiya, informatika, metrologiya, patent-lisenziya sahələrində görülən xidmətlər;
- elmi-texniki, iqtisadi, idarəetmə və s. sahələrdə məsləhətverici və ekspert xidmətləri.

9. Təsərrüfat müqaviləsi ali məktəbin rektoru, elmi işlər üzrə prorektor və yaxud məktəbin nəzdindəki hüquqi şəxs statusuna malik olan elmi-tədqiqat təşkilatının rəhbəri tərəifndən təsdiq edilir.

10. Bağlanmış müqavilə elmi-texniki məhsulun sifarişçisi və icraçısı arasında münasibətləri tənzimləyən, götürülmüş öhdəliklər və onların yerinə yetirilməsi üzrə qarşılıqlı iqtisadi məsuliyyəti müəyyənləşdirən əsas hüquqi və maliyyə sənədidir.

Ali məktəbin təcrübə-konstruktor, layihə-texnoloji büroları haqqında Ə S A S N A M Ə

1. Bu Əsasnamə ali məktəb nəzdindəki sərbəst balansla və hüquqi şəxs statusuna malik olmaqla, özünümaliyyələşdirmə prinsipi əsasında fəaliyyət göstərən təcrübə-konstruktor bürosu (TKB) və həmçinin layihə-texnoloji büronun (LTB) fəaliyyətini əhatə edir.

Təcrübə-konstruktor və layihə-texnoloji bürolar təsisçi nazirlik (idarə) tərəfindən nazirliyin özünün təşəbbüsü və ya ali məktəbin rektorunun vəsətəti əsasında yaradılır, yenidən təşkil və ya ləğv edilir.

2. TKB və LTB öz fəaliyyətini ali məktəblərdə elmi-tədqiqat işlərinin təşkili və planlaşdırılması haqqında Əsasnaməyə uyğun həyata keçirir.

3. TKB və LTB-nin əsas vəzifələri aşağıdakılardan ibarətdir:

- ilk növbədə ali məktəblərin alimlərinin təklif etdikləri yeni texnika nümunələrinin, materialların və texnoloji proseslərin yaradılması və tətbiq edilməsi məqsədilə ali məktəblərlə sahə nazirliklərinin (idarələrin) təşkilatları ilə təsərrüfat müqavilələri əsasında təcrübə-konstruktor, layihə-texnoloji işlərin (gələcəkdə təcrübə-konstruktor işləri) yerinə yetirilməsi;

- TKB və LTB-də aparılan işlərə tələbələrin cəlb edilməsi, onlarda real layihələndirmə prosesində mühəndis vərdişlərinin inkişaf etdirilməsi;

- tədris prosesinin təmin edilməsi üçün texniki vəsaitlər və xüsusi avadanlıqların hazırlanması.

4. TKB və LTB-də təcrübə-konstruktor işləri müvafiq planlar əsasında yerinə yetirilir. Planlar mövcud qanunvericiliyə müvafiq olaraq razılaşdırılır və təsdiq edilir.

5. TKB və LTB-nin əsas maliyyə mənbələri təsərrüfat müqavilələri ilə görülən təcrübə-konstruktor işləri üçün sifarişçi təşkilat və müəssisələrdən daxil olan vəsait TKB və LTB-nin istehsal etdiyi məhsulun satışından əldə olunan gəlir hesabına formalaşır.

İşlərin həcmi, əmək limitləri və maddi-texniki ehtiyat fondları TKB və LTB üçün təsisçi nazirlik (idarə)) tərəfindən müəyyən edilir və ali məktəbin plan göstəricilərinə ayrıca sətirlə daxil olunur.

6. TKB və LTB müəyyən edilmiş plan tapşırıqları daxilində:

- öz ştat cədvəlini və xərclər smetasını işləyib təsdiq edir və onlarda dəyişikliklər aparır;

- elmi-texniki, sosial-inkişaf və maddi həvəsləndirmə fondunu təşkil edir;

- bank kreditindən istifadə edir, onun məqsədyönlü sərf olunmasına və vaxtında qaytarılmasına cavabdehlik daşıyır.

7. TKB və LTB öz fəaliyyətinin maliyyə və maddi-texniki təminatı üçün:

- ona təhkim edilmiş əsas fondlara malikdir;

- bilavasitə özü və ya ali məktəbin müvafiq yardımçı bölmələrinin köməyi ilə əsaslı tikinti, yenidənqurma, texniki təchizat və əsas fondların əsaslı təmir işlərini həyata keçirir;

- tələb olunan avadanlıq, xammal, yanacaq və başqa qiymətli materiallar alır, həmçinin istifadə edilməyən cihazların, materialların, avadanlıqların və məmulatların satışını təşkil edir, texniki cəhətdən köhnəlmiş və ya yararsız hala düşmüş avadanlıq, nəqliyyat vasitələri, cihazlar və alətləri müəyyən edilmiş qaydada balanslardan silir;

istehlakçılarla razılaşdırılaraq, təcrübə istehsalatında buraxılan məhsullara dövlət qiymət orqanları tərəfindən müəyyən edilmiş qaydalar üzrə qiymətlər təyin edir.

8. TKB və LTB-də təsərrüfat hesablı təcrübə-konstruktor işləri aşağıdakılar tərəfindən yerinə yetirilir:

- ştatda olan rəhbər, mühəndis-texniki işçilər, konstruktor-texnoloq və başqa mütəxəssislər, qulluqçu və fəhlələr;

- ştat əvəzçiliyi şərti ilə ali məktəbin professor-müəllim və tədris köməkçi heyəti, həmçinin fəhlələri;

- dərstdən kənar vaxtda, TKB və LTB-də tutduğu vəzifəsinin 0,5 ştat vahidinin əmək haqqını almaq şərti ilə ali məktəbin aspirantları, klinik ordinatorları və tələbələri;

- əvəzçilik əsasında kənar təşkilatların fəhlələri.

9. Mövcud olan əsasnamələrə müvafiq TKB və LTB mühəndislərin, konstruktorların, texnoloqların və başqa mütəxəssislərin attestasiyasını təşkil edir, məsul və xüsusi əhəmiyyətli işləri yerinə yetirən əməkdaşlara əlavə əmək haqqı müəyyən edir.

10. TKB və LTB rektor tərəfindən təsdiq edilmiş nizamnamə əsasında fəaliyyət göstərir.

Nizamnamədə TKB və LTB-nin tabe olduğu ali məktəbin adı, yerləşdiyi ünvanı, rekvizitləri, hüquqi şəxs olması və onun hazırki Əsasnaməyə müvafiq fəaliyyət göstərdiyi haqda qeyd, əsas fəaliyyət istiqamətləri öz əksini tapmalıdır.

Nizamnaməyə TKB və LTB-nin fəaliyyət dairəsinə aidiyyəti olan başqa əsasnamələr də daxil edilir.

11. TKB və LTB-nin strukturu rektor tərəfindən təsdiq edilir. TKB və LTB-nin tərkibində şöbələr, bölmələr və qruplar funksional (norma-nəzarət, texniki nəzarət, standartlaşdırma və s.) və inzibati-təsərrüfat bölmələri təşkil edilə bilər. Kütləvi istehsal üçün müasir avadanlıq, cihaz və texnoloji xətlərin yaradılması və təkmilləşdirilməsinin başa çatdırılması məqsədilə TKB və LTB-də təcrübə-istehsal sahəsi yaradılır. Bundan əlavə TKB və LTB-yə hesablama mərkəzi, sınaq stansiyaları, tələbə konstruktor bölmələri daxil edilə bilər.

Bölmələrin əsasnamələri və əməkdaşların vəzifə təlimatları TKB və LTB tərəfindən təsdiq edilir.

12. TKB və LTB-yə onların rəhbərləri başçılıq edir. TKB və LTB rəhbəri ali məktəbin təqdimatına əsasən təsisçi nazirlik (idarə) tərəfindən təyin və azad edilir.

13. TKB və LTB-nin rəhbəri respublika qanunvericiliyinin normativ hüquqi aktların icra olunmasını və intizamın qorunmasını təmin edir. TKB və LTB adından bütün təsərrüfat və maliyyə əməliyyatlarını həyata keçirir, təcrübə-konstruktor işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müqavilələr bağlayır, bölmələrin iş planlarını təsdiq edir, onların əsasında iş həcmi və ehtiyatları bölür, TKB və LTB üzrə əmrlər verir, əmək qanunvericiliyinə müvafiq işçiləri işə qəbul və işdən azad edir, işçilərin əmək şəraitinin və məişətinin yaxşılaşdırılması və onların mükafatlandırılması məqsədilə TKB və LTB-nin iqtisadi həvəsləndirmə fondundan istifadə edir.

14. TKB və LTB-nin əsas məsələlərinin müzakirəsi üçün onun elmi-texniki şurası yaradılır. Şuranın tərkibi mövcud qaydada TKB və LTB əməkdaşlarından, qismən də ali məktəbin müvafiq kafedralarının üzvlərindən təşkil olunur və rektor tərəfindən təsdiq edilir. Elmi-texniki şuraya TKB və LTB-nin rəhbəri sədrlik edir. Şuranın Əsasnaməsi TKB və LTB-nin rəhbərinin təqdimatı əsasında ali məktəbin rektoru tərəfindən təsdiq edilir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər
Kabinetinin 1995-ci il 6 noyabr tarixli
242 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir
6 №-li Əlavə

**Ali məktəbin nəzdindəki elmi-tədqiqat institutu və
elmi-tədqiqat mərkəzi haqqında
Ə S A S N A M Ə**

1. Ali məktəbin nəzdindəki Elmi-tədqiqat institutu (ETİ) və Elmi-tədqiqat mərkəzi (ETM) elmi təşkilat olmaqla, müstəqil balans və hüquqi şəxs statusuna malikdir.

2. ETİ respublikada sənayenin, iqtisadiyyatın və digər təsərrüfat sahələrinin mühüm elmi-texniki problemlərinin həlli məqsədilə yaradılır. Onun təşkili, yenidən təşkili və ləğvi Dövlət Elm və Texniki Komitəsi ilə razılaşdırılmaqla ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin vəsatəti əsasında Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən aparılır.

3. ETİ-nin və ETM-in fəaliyyəti nəzdində olduğu ali məktəbin, təkimləşdirmə institutlarının elmi və tədris fəaliyyəti ilə sıx bağlı olub, Təhsil Nazirliyinin Dövlət Elm və Texnika Komitəsinin və tabeliyində ali məktəb olan nazirliklərin müvafiq qərar, əmr və sərəncamları ilə tənzimlənir.

4. ETİ-nin və ETM-nin fəaliyyətini gücləndirmək və elmi-tədqiqat işlərinin keyfiyyətini yüksəltmək məqsədilə ali məktəbin rəhbərliyi qiymətli, nadir tapılan zəruri avadanlıq və cihazları ETİ-nin, ETM-in bazasında yerləşdirilməlidir.

5. ETİ-nin və ETM-in direktoru, laboratoriya və kafedra müdirləri, eləcə də ayrı-ayrı mövzular üzrə elmi rəhbərlər, aparılan elmi-tədqiqat işlərinin keyfiyyəti və səviyyəsi üçün birbaşa məsuliyyət daşıyırlar.

6. Ali məktəbin ETİ-nin və ETM-in əsas vəzifələri:

- təsdiq olunmuş elmi istiqamətlər üzrə fundamental və tətbiqi elmi tədqiqatların yerinə yetirilməsi;

- öz göstəricilərinə görə elm və texnikanın ən yüksək nailiyyətlərinə uyğun gələn yeni maşın, avadanlıq, materiallar və digər sənaye məmulatlarının, texnoloji proseslərin, diaqnostika və müalicə metodlarının yaradılması məqsədilə, ayrı-ayrı problemlər üzrə elmi-tədqiqat, layihə-konstruktor və təcrübə-texnoloji işlərin nəticələrinin istehsalata tətbiq edilməsinə qədər işlənməsi;

- tədqiqat və işlənmələrin nəticələrinin istehsalata, iqtisadiyyata və tədris prosesinə tətbiqi;

- ali məktəbin elmi-pedaqoji kadrlarının elmi və ixtisas səviyyəsinin artırılması;

- tələbə, aspirant və doktorantların elmi-tədqiqat və təcrübə-konstruktor işlərinin yerinə yetirilməsinə cəlb edilməsi.

7. Ali məktəbin ETİ-də və ETM-də elmi-tədqiqat, layihə-konstruktor və təcrübə-texnoloji işlər ali məktəbin təsdiq edilmiş elmi istiqamətlərinə uyğun tərtib olunmuş mövzu planına əsasən yerinə yetirilir. Bu planlar ali məktəbin müvafiq planlarına müstəqil bölmə kimi daxil edilir.

8. Ali məktəbin ETİ və ETM Azərbaycan Elmlər Akademiyasının elmi təşkilatları, başqa ali məktəblər, sahə nazirliklərinin müəssisə, təşkilat və idarələri ilə müxtəlif təşkilati formalarda, o cümlədən sahələrarası komplekslər, müvəqqəti-yaradıcı kollektivlər, tədris, elm-istehsalat komplekslərində uzunmüddətli müqavilələr əsasında birgə tədqiqatlar aparır.

9. Ali məktəbin elmi-tədqiqat institutunun maliyyə mənbələrinin ali məktəbin tabe olduğu nazirlik tərəfindən elmi-tədqiqat işləri üçün dövlət büdcəsindən ayrılan vəsait və təsərrüfat müqavilələri əsasında yerinə yetirilən elmi-tədqiqat, layihə-konstruktor və təcrübə-texnoloji işlərin yerinə yetirilməsi nəticəsində daxil olan vəsait təşkil edir. Dövlət büdcəsindən maliyyələşdirilən işlərin mövzuları DETK tərəfindən təsdiq edilir.

10. Ali məktəbin elmi-tədqiqat institutlarında elmi-tədqiqatlar aşağıdakılar tərəfindən yerinə yetirilir:

- ştatda olan rəhbər, elmi, mühəndis-texniki işçilər, konstruktorlar, texnoloqlar və digər mütəxəssis, fəhlə və qulluqçular;

- ştat əvəzçiliyi şərti ilə əvəz edilən vəzifənin 0,5 ştat vahidi həcmində əmək haqqı ödənilməklə əsas iş vaxtı daxilində ali məktəbin professor-müəllim və tədris üzrə köməkçi heyəti;

- elmi-tədqiqat institutunun elmi axtarışlarına uyğun mövzuda dissertasiya üzərində işləyən aspirantlar və ordinatorlar, elmi-tədqiqat, kurs, diplom işləri və layihələri yerinə yetirilən zaman ali məktəblərin tələbələri, həm əlavə haqq

ödənilmədən, həm də təhsildən azad vaxtda ETİ-də tutulan vəzifənin 0,5 ştat vahidi həcmində əmək haqqı ödənilməklə.

11. Ali məktəbdə ETİ və ETM bu Əsasnaməyə uyğun tərtib edilmiş və rektor tərəfindən təsdiq olunmuş Nizamnamə əsasında fəaliyyət göstərir.

Nizamnamədə aşağıdakılar göstərilməlidir:

- institut və bilavasitə onun tabe olduğu ali məktəbin adı, yerləşdiyi ünvan və onun banklarda olan hesablarının rəkvizitləri;

- instituta tapşırılmış əsas məsələlər və onun fəaliyyətinin istiqamətləri;

ETİ-nin fəaliyyətinin indiki Əsasnaməyə müvafiq aparılması və hüquqi şəxs statusuna malik olması.

Nizamnaməyə ali məktəbin elmi-tədqiqat institutunun səciyyəvi xüsusiyyətlərinə aid olan digər qaydalar da daxil edilə bilər.

12. ETİ və ETM ona tapşırılmış vəzifələrə müvafiq olaraq aşağıdakı funksiyaları həyata keçirir.

Elmi-tədqiqatların planlaşdırılması və təşkili sahəsində:

- elmi-tədqiqat, layihə-konstruktor, təcrübə-texnoloji və müalicə-profilaktika işlərinin planlarının layihəsini tərtib edir;

- təsdiq edilmiş texniki tapşırıq və proqramlara müvafiq olaraq, elmi-tədqiqat işlərinin vaxtında və keyfiyyətli yerinə yetirilməsini, onların səmərəliliyini təmin edir;

- tədqiqat və işlənmələrin dövlət qeydiyyatını həyata keçirir;

- elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinin xalq təsərrüfatında tətbiqi sahəsində işlər aparır.

Elmi-tədqiqatların təminatı sahəsində:

- dövlət elmi-texniki informasiya orqanları vasitəsi ilə elmi işlərin informasiya xidmətini təşkil edir;

- elmi-tədqiqatların və işlənmələrin texniki-iqtisadi qiymətləndirilməsini, patent təmizliyi və yüksək elmi-texniki səviyyəsini təmin etmək məqsədi ilə patent tədqiqatlarını aparır, ixtiralar (kəşflər) üzrə təqdimatlar tərtib edir;

- tabeliyində olduğu nazirliyə ETİ-nin cihazlarla, avadanlıqlarla, material və reaktivlərlə təchiz olunması haqqında, qiymətli və nadir avadanlıq, hesablama texnikası vasitələrinin səmərəli istifadəsi üzrə təkliflər hazırlayır;

- istifadə edilən ölçmə vasitələri və metodlarının, buraxılan elmi-texniki, konstruktor və texnoloji sənədlərin qüvvədə olan dövlət standartları, texniki şərtlər və başqa normativlərə uyğunluğunu təmin edir, ölçmə vasitələrini dövlət yoxlamasına təqdim edir.

Elmi-tədqiqatların tədris prosesi ilə əlaqəsi sahəsində:

- ali təhsilin elmi problemlərinin həllində və təkmilləşdirilməsində iştirak edir;

- elmi işçiləri tələbə və aspirantların elmi işlərinə rəhbərliyə cəlb edir;

- ETİ-nin və ETM-nin ştatında olan elmi əməkdaşları işdən kənar vaxtda əvəzçilik və əmək haqqının saat hesabı ödənilməsi şərti ilə mühazirələr oxumağa və digər tədris işlərinə cəlb edir;

- öz laboratoriya bazasını tələbələr, aspirantlar, klinik ordinatorlar və doktorantlara tədqiqatlar aparmaq üçün, o cümlədən kurs və diplom layihələrinin

(işlərinin), tədris-tədqiqat işləri və istehsalat təcrübəsinin keçirilməsinə təqdim edir;

- ali məktəbin mövcud tədris laboratoriyalarının təkmilləşdirilməsi və yenisinin təşkilində iştirak edir, tədris prosesində elmi tədqiqatların nəticələrinin istifadə edilməsinə köməklik göstərir.

Əməyin təşkili, tədqiqatların və əmək haqqının maliyyələşdirilməsi sahəsində:

- ayrılmış vəsait dairəsində ştat sayının, stimullaşdırıcı xarakter daşıyan ödəmələrin məbləğini müəyyən edir, eləcə də gəlir və xərclər smetasını və ayrılmış ştat sayı daxilində ştat cədvəlini təsdiq edir;

- bank kreditindən istifadə edir və onun məqsədyönlü istifadəsi və vaxtında qaytarılmasını təmin edir;

- ETİ-nin və ETM-in elmi işçilərin, konstruktorların, texnoloqların və digər mütəxəssislərin, attestasiyasını keçirir, daha mürəkkəb və məsuliyyətli işləri yerinə yetirən əməkdaşlara əlavə əmək haqqı müəyyən edir.

13. ETİ-nin və ETM-nin strukturu onun direktoru tərəfindən hazırlanır və rektor tərəfindən təsdiq edilir.

ETİ-nin və ETM-nin direktoru tutduğu vəzifəyə görə ali məktəbin elmi şurasının tərkibinə daxil edilir.

ETİ-nin və ETM-in əsas hissələri - elmi şöbələr, laboratoriyalar və bölmələrdir. ETİ-nin və ETM-nin tərkibində konstruktor büroları, klinik şöbələr, hesablama mərkəzləri, təcrübə istehsalat sahələri, sınaq stansiyaları, sahə elmi-tədqiqat laboratoriyaları, digər elmi bölmələr, tədqiqatların yerinə yetirilməsini təmin edən funksional və inzibati təsərrüfat bölmələri, eləcə də tələbələrin elmi və konstruktor bölmələri yaradıla bilər. Lazım gəldikdə ali məktəb ETİ-nin və ETM-nin strukturunda müəyyən edilmiş qaydada filiallar yarada bilər. Bölmələr haqqında qaydalar, rəhbər işçilər və qulluqların vəzifə təminatları direktor tərəfindən təsdiq edilir.

14. ETİ-nə və ETM-ə ali məktəbin tabe olduğu nazirlik tərəfindən təyin edilən direktor, bir qayda olaraq, elmlər doktoru başçılıq edir.

Direktorun təqdimatına əsasən, rektor tərəfindən elmi bölmələrin və yerinə yetirilən mövzuların rəhbərləri ETİ-nin və ETM-in ştatında olan işçilərdən, eləcə də ali məktəbin elmi dərəcəsi və elmi adları olan müəllimlərdən təyin edilir.

15. ETİ-nin və ETM-nin direktoru onun işinə rəhbərliyi, qanunvericiliyə və intizam qaydalarına riayət edilməsini, dövlət sirrlərinin qorunmasını təmin edir, təsərrüfat və maliyyə əməliyyatlarını həyata keçirir, elmi tədqiqat, layihə-konstruktor, təcrübə-texnoloji və müalicə-profilaktika işlərinin aparılması məqsədilə müqavilələr bağlayır, bölmələrin iş planlarını təsdiq edir, onların arasında tədqiqatların həcmi maliyyə və maddi-texniki vasitələri bölüşdürür, ştat cədvəlində təsdiq edir, institut üzrə əmrlər verir, əmək qanunvericiliyinə müvafiq olaraq işçiləri işə qəbul və işdən azad edir, institutun iqtisadi həvəsləndirmə fondlarını maddi-texniki bazanın inkişafına, işçilərin əmək və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına istifadə edir.

16. Ali məktəbin rektoru ETİ-nin və ETM-in qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar ali məktəbin səlahiyyəti daxilində ona əlavə hüquqlar verilə bilər.

17. Elmi və elmi-təşkilati məsələlərə baxılması məqsədilə ETİ-nin və ETM-in elmi şurası yaradılır və ona direktor rəhbərlik edir. Elmi şuranın tərkibi və onun əsasnaməsi direktorun təqdimatı əsasında ali məktəbin rektoru tərəfindən təsdiq edilir.

Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyinin
11 oktyabr 1994-cü il tarixli
595 nömrəli əmrinə
Əlavə № 1

ALİ MƏKTƏBLƏRİN “ELMİ-TƏDQIQAT ŞÖBƏSİ” HAQQINDA MÜVƏQQƏTİ ƏSASNAMƏ

1. Elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması, elmi-tədqiqat işlərinin planlaşdırılması, yerinə yetirilməsi və onlara nəzarət, həmçinin elmi-tədqiqatların nəticələrinin xalq təsərrüfatına və tədris prosesinə tətbiq edilməsi məqsədilə ali məktəblərdə elmi-tədqiqat şöbəsi (ETS) yaradılır. Elmi-tədqiqat şöbəsi ali məktəbin elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi sahəsində mövcud olan strukturları əhatə edən və özündə birləşdirən tərkib hissəsi olub, müstəqil balans və hüquqi şəxs statusuna malik deyildir. Elmi-tədqiqat şöbəsi ali məktəbdə mövcud olan bütün elmi müəssisə və bölmələrin (patent-lisenziya və metrologiya şöbələri, elmi-tədqiqat və sahə laboratoriyaları, elmi-tədqiqat institutları və mərkəzləri, təcrübə və layihə-konstruktor büroları və s.) bazasında yaranır.

Ali məktəbin elmi-tədqiqat şöbəsinin işçiləri rəhbər və elmi işçilər kateqoriyasına aid edilir. Onların vəzifə maaşları, məzuniyyət normaları və güzəştlərə dair digər qaydalar ali məktəblərdəki professor-müəllim və yardımçı heyət üçün tətbiq olunan prinsiplərə müvafiq müəyyənləşdirilir.

Elmi-tədqiqat şöbəsinin strukturu rektor tərəfindən təsdiq olunur.

2. Elmi-tədqiqat şöbəsinin qarşısında qoyulan əsas məsələlər aşağıdakılardır:

- fundamental və axtarış tədqiqatların, prinsipcə yeni texnika, texnologiya və materialların işlənilib hazırlanması sahələrinin üstün istiqamətlərinin inkişafı;
- xalq təsərrüfatının inkişafının əsas problemlərini həll etmək məqsədilə ali məktəbin elmi potensialının səmərəli istifadə edilməsi;

- elmi tədqiqatların nəticələrinin tədris prosesinə tətbiq edilməsi;
- yüksək ixtisaslı elmi və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması, yenidən hazırlanması və xalq təsərrüfatı mütəxəssislərinin ixtisasartırılmasının təmin edilməsi;
- elmi nəticələrin istehsalatda istifadə edilməsinin genişləndirilməsi məqsədi ilə xalq təsərrüfatının müxtəlif sahələri ilə elmi-texniki əməkdaşlığın perspektiv formalarının inkişaf etdirilməsi;
- ali məktəbin xarici ölkələrlə elmi-texniki əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi.

3. ETŞ öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təhsil və elm sahəsindəki fərmanlarını, Ali Sovetin qərarlarını, Nazirlər Kabinetinin qərar, sərəncam və göstərişlərini, Respublika Dövlət Elm və Texnika Komitəsinin, ali məktəbin tabe olduğu nazirliyin qərar, əmr və sərəncamlarını, ali məktəbdə elmi-tədqiqatların aparılması və elmi-pedaqoji kadrların hazırlanması sahələrində olan əsasnamələri rəhbər tutur.

4. ETŞ Respublika Elmlər Akademiyasının, sahə nazirlik və idarələrinin elmi təşkilatları, müəssisələri ilə birgə elmi-tədqiqat planları və proqramları əsasında elmi-tədqiqatların aparılmasını təşkil edir. Bunun üçün ali məktəb bazasında elmi, elmi-texniki və elm-tədris mərkəzlərinin, iki tabeli elmi-tədqiqat institutlarının, müvəqqəti yaradıcı kollektivlərinin, tədris elmi-istehsalat birliklərinin, sahələrarası elmi-texniki komplekslərin və onların filiallarının yaradılması haqqında tabe olduğu nazirliyə təkliflər hazırlayır.

5. Ali məktəb ETŞ-sinin idarəetmə və elmi-köməkçi xidmət işçilərinin əmək haqqı dövlət büdcəsi hesabına ödənilir.

6. ETŞ-yə elmlər doktoru və ya elmlər namizədi alimlik dərəcəsi olan alim rəhbərlik edir və bilavasitə elmi işlər üzrə prorektora tabedir. ETŞ-nin rəhbəri elmi işçilərin, konstruktor, texnoloq, mühəndis-texniki və digər mütəxəssislərinin attestasiyalarını təşkil edir, daha mürəkkəb və məsul işlər yerinə yetirən əməkdaşlara əlavə əmək haqqının verilməsi haqqında rektorluq qarşısında məsələ qaldırır.

7. Ali məktəbdə aparılan elmi-tədqiqat işlərinin həcmindən asılı olaraq ehtiyac olduqda dekanların və kafedra müdirlərinin elmi işlər üzrə müavinləri təyin olunur. Onların vəzifələri fakültə Elmi Şurasının qərarı ilə ştat cədvəlində və ya tədris yükünün hesablanmasında nəzərə alınır.